

Zima čarodějnice

KATHERINE ARDEN

Zima čarodějnice

Winter of the Witch
Copyright © 2019 by Katherine Arden
All rights reserved.

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Kateřina Cardová, 2020
Cover © Kreativní bojovníci s.r.o., 2020
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2020

ISBN 978-80-277-0713-3 (pdf)

ZIMA ČARODĚJNICE

Katherine Arden

*Mým bratrům,
rodným i adoptivním,
Sterlingovi, RĚ, Garrettovi,
mám vás moc ráda*

*Krásné je v bouři moře zlé,
krásné jsou blesky ve své vzpouře,
ale ta dívka na skále
je krásnější než hrom i moře.*

A. S. Puškin

Část první

MARJA MOREVNA

Soumrak na sklonku zimy a dva muži přecházejí přes dvůr paláce zjizveného ohněm. Zpustošený dvůr pokrývá břechka roztáleného sněhu a pošlapané země, muži se do ní boří až po kotníky. Ale jsou zabraní do hovoru, hlavy blízko u sebe, a toho mokra si nevšímají. Za nimi stojí palác plný polámaného nábytku a začouzených stěn, na schodišti leží rozbitá zástěna proti větru. Před nimi trčí ohořelé trosky, které bývaly stáji.

„Čelubej se v tom zmatku vypařil,“ říká první muž hořce. „Měli jsme co dělat, abychom si zachránili vlastní krky.“ Na tváři má šmouhu od sazí a na bradce zaschlou krev. Pod očima jako otisky modrých palců dva bezedné kruhy. Má širokou hrud', je mladý a překypuje energií člověka, který už překonal hranici vyčerpání a přešel do jakéhosi surrealistického stavu přetrvávající bdělosti. Všechny pohledy na dvoře se upírají k němu. Je to sám velkokníže moskevský.

„Krky a ještě něco navíc,“ podotkne ten druhý muž – mnich – se špetkou černého humoru. Protože navzdory veškerým očekáváním je město ohněm takřka netknuté a stále ještě jejich. Předchozí noci nescházelo mnoho, aby byl velkokníže sesazen a zavražděn, byť o tom věděl jen málokdo. Jeho město málem shořelo na popel a zachránila je jen zázračná sněhová bouře. To věděli všichni. Srdce města roztínala vejpůl černá šmouha, jako by v noci z oblohy spadla ruka Boží a zpod jejích nehtů odkapával oheň.

„To nestačí,“ zavrtěl hlavou velkokníže. „Zachránili jsme se, ale tu zradu jsme nepotrestali.“ Celý ten hořký den měl kníže po ruce slova útěchy pro každého z mužů, na kterého mu padl zrak, a klidné rozkazy pro muže, kteří odváděli přeživší koně a vynášeli ze stáje ohořelé trámy. Ale mnich, který ho tak dobře znal, viděl pod tím laskavým pozlátkem vyčerpání a vztek. „Zítra se osobně vydám za brány města s každým, koho je možné postrádat,“ řekl kníže. „Najdeme Tataře a zabijeme je.“

„Teď chceš odjet z Moskvy, Dmitriji Ivanoviči?“ zeptal se mnich poněkud rozladěně.

Noc a den beze spánku rozhodně nepomohly uklidnit Dmitrijevovu prudkou letoru. „Máš snad lepší nápad, Bratře Aleksandře?“ zeptal se tónem, při kterém sebou jeho pobočník trhl.

„Město se teď bez tebe neobejde,“ poznamenal mnich. „Je třeba truchlit nad mrtvými. Lidé přišli o sýpky, zvířata, skladiště. Děti se nenajedí pomsty, Dmitriji Ivanoviči.“ Mnich nespál o moc víc než velkokníže a nedokázal dostatečně skrýt rozladění v hlase.

„Tataři mě přepadli v mém vlastním paláci *poté*, co jsem je zde v dobré víře přivítal a přijal pod svou střechu,“ opáčil Dmitrij a už se vůbec nenamáhal potlačit hněv. „Spojili se s uzurpátorem a *podpálili mé město*. To jim to má jen tak projít, Bratře?“

Ve skutečnosti město nepodpálili Tataři. Ale to si Bratr Aleksandr nechal pro sebe. Nechtěl to – ta chyba – upadnout v zapomnění. Stejně už to nejde vzít zpátky.

Velkokníže chladným tónem dodal: „Neprodila tvá vlastní sestra v tom zmatku mrtvé dítě? Mrtvý královský potomek, srdce města v popelu – dokud nepřijde spravedlnost, lidé nebudou spokojeni.“

„Žádné množství prolité krve mé sestře to dítě nevrátí,“ podotkl Saša ostřeji, než měl v úmyslu. Ještě pořád měl před očima její hluboký žal, beznadějnou prostou slz, daleko horší než jakékoli bolestné naříkání.

Dmitrij položil dlaň na rukojeť svého meče. „Budeš mi teď dělat kázání, knězi?“

Saša ve slovech knížete zaslechl rozkol, který mezi nimi vyvstal, a byť se zatáhl strupem, zahojený ještě zdaleka nebyl. „Nebudu,“ ustoupil krotce.

Dmitrij se se značným úsilím přiměl hada ovinutého okolo rukojeti svého meče pustit.

„Jak chceš ty Čelubejovy Tatary hledat?“ zeptal se. Když nepomohly city, snad pomůže rozum. „Už jednou jsme je pronásledovali, jeli dva týdny, aniž bychom je byť jen zahlédli. A to to bylo uprostřed zimy, kdy jsou ve sněhu dobře vidět všechny stopy.“

„Ale nakonec jsme je našli,“ odvětil Dmitrij a přimhouřil šedé oči. „Přežila tvoje mladší sestra včerejší noc?“

„Ano,“ odpověděl Saša obezřetně. „Olga říká, že má popálenou tvář a zlomené žebro. Ale žije.“

Teď se Dmitrij zatvářil znepokojeně. Jeden z mužů vynášejících trosky za jeho zády upustil konec ohořelého trámu a zaklel. „Nebyl bych k tobě dorazil včas, nebýt jí,“ dodal Saša k bratracovu zamračenému profilu. „To její krev ti zachránila trůn.“

„Krev mnoha mužů mi zachránila trůn,“ vyštěkl Dmitrij, aniž se ohlédl. „Je to lhářka a udělala lháře i z tebe, nejspravedlivějšího muže, jakého znám.“

Saša mlčel.

„Zeptej se jí,“ obrátil se na něj Dmitrij. „Zeptej se jí, jak to udělala, jak ty Tatary našla. Nemohl to být jen její pronikavý zrak. Mám tucty mužů se zrakem jako ostříž. Zjisti, jak to dokázala, a já se jí odměním. Pochybuji, že by si ji byl ochotný vzít některý z mužů v Moskvě, ale venkovského bojara bych přesvědčit mohl. Případně by dostatečné množství zlata uplatilo nějaký klášter, aby ji vzal pod svou střechu.“ Dmitrij mluvil rychleji a rychleji, tvář staženou starostmi, slova mu přetékala zpoza rtů. „Nebo bychom ji mohli poslat bezpečně domů, nebo by mohla zůstat

v teremu se svou sestrou. Dohlédnu, aby měla dostatek zlata, aby ji mohla pohodlně zajistit. Zjisti, jak to udělala, a já se o ni postarám.“

Saša na něj mlčky zíral, plný slov, která nemohl vyslovit. *Včera ti zachránila život, zabila zlého čaroděje, podpálila Moskvu a pak to všechno během jediné noci zase zachránila. Myslíš si, že bude ochotna zmizet za cenu bohatého věna? Za jakoukoli cenu? Znáš vůbec mou sestru?*

Ale Dmitrij ji samozřejmě neznal. Znal jen Vasilije Petroviče, chlapce, za kterého se vydávala. *Jsou jeden.* Dmitrij to i přes své rozčilení musel z jeho tváře vyčíst. Prozradily ho rozpaky.

Křik mužů ze stáji ušetřil Sašu odpovědi. Dmitrij se od něj s úlevou odvrátil. „Pojďme,“ řekl a vykročil směrem ke zdroji toho rozruchu. Saša ho zamračeně následoval. Okolo dvou přes sebe spadlých střešních trámů se utvořil hlouček lidí. „Ustupte – Matko Boží, jste snad ovce na jarní pastvě? Co se děje?“ Skupinka se scvrkla pod ocelovým chladem Dmitrijova hlasu. „No?“ dožadoval se odpovědi.

Jeden z mužů našel dostatek duchapřítomnosti. „Tady, Gosudar,“ řekl. Ukázal na mezeru mezi dvěma spadlými trámy, někdo další přispěchal s loučí. Z nitra mezery ji cosi uvítalo stejně pronikavou září. Velkokníže a jeho bratranec na to zírali, ohromení, plní pochybností.

„Zlato?“ zeptal se Dmitrij. „Tady?“

„To není možné,“ zavrtěl hlavou Saša. „Bylo by se roztopilo.“

Tři muži už odtahovali trámy, které jim bránily v přístupu k té věci. Čtvrtý ji vytáhl a podal velkoknížeti.

Bylo to zlato. Čisté zlato, a roztopené nebylo. Bylo vytepané do umných, podivně pospojovaných tvarů. Kov se leskl a vrhal třepetavé bílé a rudé odlesky na kroužek nakukujících obličejů. Saša se tvářil znepokojeně.

Dmitrij tu věc chvíli zmateně převracel v ruce a pak vydechl „Ach“ poznáním, když přehodil prsty a uchopil ji za špičky, se střední částí položenou přes zápěstí. Bylo to udidlo. „Tohle už

jsem viděl,“ řekl a oči mu jen svítily. Hrst zlata byla pro knížete, kterého okradli banditi a požár, požehnáním.

„Kasjan Lutovič to měl na té své klisně,“ prohlásil Saša a zachvěl se při vzpomínce na ten den. Díval se na to ostré udidlo s odporem. „Vůbec bych se jí nedivil, kdyby ho shodila.“

„Tahle věc je teď válečná kořist,“ prohlásil Dmitrij. „Škoda, že ta krásná klisna zmizela. Ti zatracení Tataři jsou rození zloději koní. Teplé jídlo a víno pro vás pro všechny, dobrá práce.“ Muži unaveně projevovali nadšení. Dmitrij podal udidlo svému správci. „Vyčisti to,“ nařídil mu. „Ukaž to mé ženě, třeba ji to rozveselí. A pak to dej bezpečně pod zámek.“

„Není to zvláštní?“ ozval se Saša opatrně, když se správce i s tou zlatou věcíčkou v ruce uctivě odporoučel. „To udidlo leželo celou dobu ve stáji, která shořela na popel, a je úplně nedotčené.“

„Ne,“ zavrčel Dmitrij a přeměřil si bratrance nespokojeným pohledem. „Nic zvláštního na tom nevidím. Je to zázrak, který přišel těsně po tom druhém zázraku, té sněhové bouři, co nás zachránila. Když se tě někdo zeptá, řekneš mu přesně tohle. Bůh tu zlatou věc ušetřil, protože věděl, že ji budeme nutně potřebovat.“ Dobře si uvědomoval, že jestli bude jakákoli nevysvětlitelná událost považována za požehnání, či naopak za zlověstné varování, závisí čistě na tom, jak se o ní bude vyprávět. „Zlato je zlato. A teď, Bratře...“ Odmlčel se. Saša ostražitě znehybněl, uši natažené.

„Co je to za zvuk?“

Z města venku za branami se k nim nesly zmatené hlasy, mumlání a křik, jako voda, která se rozbíjí o skalnaté pobřeží. Dmitrij se zamračil. „To zní jako...“

Nedořekl to, protože ho přerušil výkřik strážného u brány.

O kus níž pod kopcem Kremlu dorazil soumrak dřív a chladné neproniknutelné stíny tam zahalily jiný palác, menší a tišší. Oheň se ho nedotkl, až na pár spálenin od odlétajících jisker.

Zatímco Moskva přetékala klepy, nářky, klení, hádkami a otázkami, tady vládl křehký pořádek. Lamy byly rozsvícené a sloužící shromáždili všechno, co mohli v paláci postrádat, pro útěchu těch, které oheň okradl. Koně podřimovali ve svých stáních, úhledné sloupky dýmu stoupaly z komínů pekárny a kuchyně a pivovaru a obytných prostor paláce.

Ten pořádek nastolila jediná žena. Seděla ve své pracovně, vzpřímená, dokonalá a výrazně bledá. Ústa jí lemovaly hluboké rýhy, i když jí ještě nebylo ani třicet. Temné kruhy pod očima se mohly rovnat těm Dmitrijovým. Předešlou noc odešla do lázně a porodila své třetí dítě, mrtvé. V tu samou hodinu jí ukradli její prvorozenou a v hrůzách stejné noci o ni málem přišla.

Ale Olga Vladimirova navzdory tomu všemu neodpočívala. Bylo toho třeba tolik udělat. Zatímco seděla na svém místě u kamen, přicházel za ní neutuchající proud lidí: správce a kuchař, tesař, pekař a pradelna. Každý dostal přidělený úkol a pár slov díky.

Když nastala krátká odmlka mezi přicházejícími, Olga se unaveně opřela do židle a rukama objala břicho, ve kterém ještě včera čekalo její nenarozené dítě. Ostatní dámy propustila už před mnoha hodinami. Byly teď nahoře v teremu, kde se pokoušely z hrůzy minulé noci vyspat. Jedna osoba ji ovšem opustit odmítla.

„Měla by sis jít lehnout, Oljo. Tenhle dům to bez tebe do rána vydrží,“ promluvila mladá dívka, usazená ztuhle a opatrně na lavici u kamen. Ona i hrdá kněžna serpuchovská měly obě dlouhé černé vlasy spletené do copů tlustých jako pěst a těžko polapitelnou podobnost rysů. Ale kněžna byla drobná, zatímco děvče bylo vysoké a s dlouhými útlými prsty a v nahrubo vytesaných rysech její tváře člověka uchvátily hluboké velké oči.

„To je pravda,“ přidala se další žena, která právě pozadu vcházela do místnosti s čerstvým chlebem a zelnou polévkou. Byl půst, a proto nemohly jíst maso. Tahle žena vypadala stejně unavená jako ony dvě. Její cop byl žlutý, protkaný stříbrem, a oči

měla veliké a světlé a moudré. „Dům je na noc zabezpečený. Tohle snězte, obě.“ Začala energicky nalévat polévku. „A pak si běžte lehnout.“

Olga řekla pomalu vyčerpaným hlasem. „Tehle dům je možná v bezpečí. Ale co zbytek města? Myslíš, že Dmitrij Ivanovič nebo ta jeho bláznivá manželka poslali sloužící ven s chlebem, aby nakrmili děti, kterým včerejší noc vzala domov i rodinu?“

Dívka u kamen zbledla a zaťala zuby do spodního rtu. Ozvala se: „Jsem si jistá, že Dmitrij Ivanovič už plánuje pomstu Tatařům a chudí prostě budou muset počkat. Ale to neznamená...“

Uprostřed věty ji přerušil výkřik shora, následovaný spěšnými kroky po schodech. Všechny tři se ohlédly ke dveřím se stejným výrazem ve tváři: *Co zase?*

Dovnitř se vrátila rozklepaná chůva. V patách jí šly dvě dvorní dámy. „Máša,“ lapala chůva po dechu. „Máša – je pryč!“

Olga byla vmžiku na nohou. Máša – Máša – byla její jediná dcera a už jednou ji ukradli přímo z postele, a to včerejší noci. „Povolejte muže!“ vyštěkla bez váhání.

Ale mladší dívka zavrtěla hlavou a tvářila se, jako by něčemu naslouchala.

„Ne,“ prohlásila. Všechny hlavy v místnosti se k ní otočily. Dvorní dámy a chůva si vyměnily temné pohledy. „Je venku.“

„Pak...“ začala Olga, ale ta druhá ji znovu přerušila. „Vím, kde je. Pojďme pro ni.“

Olga se na svou mladší sestru dlouze zahleděla a ta jí pohled opětovala. Ještě včera by Olga řekla, že své bláznivé sestře by ani jedno ze svých dětí nesvěřila.

„Kde?“ zeptala se teď stručně.

„Ve stáji.“

„Tak dobrá,“ řekla Olga. „Ale Vasjo, přiveď Mášu zpátky dřív, než se rozsvítí lampy. A jestli tam nebude, *hned* mi to řekni.“

Dívka přikývla a s bolestně staženými rysy se postavila. Teprve když vykročila, bylo vidět, že se naklání k jedné straně. Měla zlomené žebro.

Vasilisa Petrovna našla Marju tam, kde očekávala, spící schoulenou do klubička na slámě v hřebcově stání. Hřebec nebyl uvázaný, ale dveře stání byly i tak dokořán. Vasja vešla, ale děvčátko neprobudila. Místo toho se opřela o mohutnou koňskou plec a vmáčkla tvář do jeho sametového kožichu.

Hřebec otočil hlavu a jal se jí pyskem prozkoumávat obsah kapes. Usmála se prvním upřímným úsměvem za celý ten dlouhý den, vytáhla z rukávu kůrku chleba a nabídla mu ji.

„Olga si nechce odpočinout,“ postěžovala si. „Všechny nás tím zahanbuje.“

Ty sis taky neodpočinula, namítl kůň a vydechl jí do tváře vonavý horký vzduch.

Vasja se od něj s trhnutím odtáhla. Ta horká pára zjitiřila popáleniny, které měla na hlavě a na tváři. „Já si odpočinek nezasloužím,“ řekla. „Já jsem ten oheň způsobila. Musím napravit, co se dá.“

Ne, řekl Slavík a zadupal. Ten oheň byl dílem Ptáka Ohniváka. Měla jsi mě poslechnout, než jsi ho vypustila. Byl pološílený z toho zajetí.

„Kde se tu vzal?“ zeptala se. „Jak se právě Kasjanovi mohlo podařit mu nasadit tu uzdu?“

Slavík se tvářil znepokojeně. Stríhal ušima a švihal ocasem. *Nevím jak. Vzpomínám si, že někdo křičel a někdo plakal. Vzpomínám si na křídla a krev v modré vodě. Znovu zadupal a zatřásl hřívou. Nic víc.*

Vypadal tak vyplašeně, že ho Vasja podržela na kohoutku a řekla: „To nevádí. Kasjan je mrtvý a jeho kůň pryč.“ Raději změnila téma. „Domovoj mi řekl, že Máša je tady.“

Samozřejmě že je tady, opáčil kůň s povýšeným výrazem. I když se mnou ještě neumí mluvit, ví, že pokopu každého, kdo by se jí pokusil ublížit.

Od koně vysokého přes sto sedmdesát centimetrů to nebyla žádná planá hrozba.

„Nedivím se jí, že za tebou přišla,“ řekla Vasja. Znovu ho poškrábala na kohoutku a hřebec slastně překlopil uši dopředu.

„Když jsem byla malá, taky jsem při první známce jakýchkoli potíží utíkala do stáje. Ale tohle není Lesní země. Olja se vyděsila, když zjistila, že je pryč. Musím ji odvést zpátky.“

Děvčátko na slámě se zavrtělo a zakňouralo. Vasja padla opatrně na kolena – snažila se při tom příliš nenatřepat svůj poraněný bok – právě ve chvíli, kdy se dítě vylekaně probudilo. Prudce se posadilo a narazilo jí do žeber, až se jí zatmělo před očima a měla co dělat, aby nevyjekla.

„Pšt, Mášo,“ řekla Vasja, když byla znovu schopná slova. „Pšt. To jsem já. To nic. Jsi v pořádku. Jsi v bezpečí.“

Děvčátko se uklidnilo a schoulilo do jejího náručí. Statný kůň sklonil krásnou hlavu a nosem jí oňuchával vlasy. Holčička zvedla zrak. Hřbec jí vzal velice jemně nosík mezi pysky a Marja se tichoučce zachichotala. Pak zabořila tvářičku starší dívce do ramene a rozplakala se.

„Vasočko, Vasočko, já si na nic nevzpomínám,“ šeptala mezi vzlyky. „Jen že jsem měla hrozný strach...“

Vasja si taky dobře pamatovala, že měla strach. Při dívčích slovech se jí před očima znovu vynořily obrazy předešlé noci. Vzpínající se kůň v plamenech. Usychající čaroděj, jak se rozpadá a sype k zemi. Očarovaná Marja s nepřítomným výrazem poslušná na slovo.

Hlas zimního krále. *Miloval jsem tě, jak jen jsem dokázal.*

Potřásla hlavou, jako by snad pohyb ty myšlenky dokázal zahnat.

„Nemusíš si vzpomenout, ještě ne,“ ujistila děvčátko něžně. „Teď jsi v bezpečí, je to pryč.“

„Nepřipadá mi, že by to bylo pryč,“ zašeptalo dítě. „Na nic si nevzpomínám! Jak můžu vědět, jestli je to pryč nebo ne?“

„Věř mi. Nebo jestli nevěříš mně, věř mamince nebo svému strýci. Už se ti nic nestane. A teď pojď, musíme se vrátit do domu. Maminka má starost.“

Marja se od Vasji okamžitě odtáhla a ta neměla dost sil, aby ji zastavila. Dívka omotala koni všechny své končetiny okolo

přední nohy. „Ne!“ vykřikla a vtiskla tvářičku do koňského kožichu. „Nemůžeš mě přinutit.“

Obyčejný kůň by se při takovém křiku postavil na zadní nebo by uskočil anebo by přinejmenším trefil Marju kolenem do oblíčeje. Zato Slavík tam jen stál a tvářil se pochybovačně. Opatrně sklonil k Marje hlavu. *Můžeš tady zůstat, jestli chceš*, řekl, i když věděl, že mu nerozumí. Už zase plakala, tenoučkým vyčerpaným pláčem dítěte na pokraji sil.

Vasje se lítostí a vztekem na toho, kdo tohle způsobil, stáhlo hrdlo. Moc dobře chápala, proč se Marja nechce vrátit do domu. Právě z něj ji ukradli a pak prožila všechny ty napůl zapomenuté hrůzy. Slavíkova mohutnost a sebevědomý klid jí dodávaly jistoty.

„Měla jsem ošklivé sny,“ zamumlala dívenka do hřebcovy nohy. „Na nic jiného si nevzpomínám, jen na ten sen. Byl tam kostlivec a smál se na mě a já jsem jedla koláčky – víc a víc –, i když mi z nich už bylo špatně. Už ten sen nechci. Do toho domu se nevrátím. Budu žít tady ve stáji se Slavíkem.“ Znovu se k jeho noze pevně přitiskla.

Proč nemůže Marja zůstat ve stáji, bude tomuhle vzpurnému zvířeti muset vysvětlit někdo jiný. „Tak dobře,“ svolila zatím Vasja a snažila se, aby to znělo radostně, „nemusíš se vracet do domu, jen když budeš chtít. Mám ti vyprávět pohádku?“

Marjino sevření maličko povolilo. „Jakou?“

„Jakou chceš. Ivánuška a Alenuška?“ Pak se ale Vasje sevřelo v hrudi srdce. *Sestřičko, drahá sestřičko Alenuško, řeklo kůzlátko. Poplav, poplav ke mně. Už zapalují oheň, už vaří vodu v kotli a brousí nože. A já zemřu.*

Jenomže sestřička mu nedokázala pomoci. Protože už se mezitím sama utopila.

„Ne, tu raději ne,“ řekla Vasja honem a zamyslela se. „Tak třeba O bláznivém Ivanovi?“

Dítě přemýšlelo, jako by výběr pohádky byl osudovým rozhodnutím, které mohlo navždy změnit běh onoho hořkého dne. I Vasja si koneckonců už kvůli ní přála, aby to tak bylo.

„Myslím,“ ozvala se Marja, „že bych chtěla slyšet tu o Marje Morevně.“

Vasja zaváhala. Jako dítě taky milovala pohádku o Krásné Vasilise, své pohádkové jmenovkyni. Ale ta o Marje Morevně mohla po včerejší noci tít do živého a jen rozjitřit rány. Marja však ještě nebyla s výběrem u konce. „Pověz mi o Ivanovi,“ rozhodla se nakonec. „Jenom tu jednu část. O *koních*.“

A pak to Vasje došlo. Usmála se a bylo jí v tu chvíli jedno, že ji úsměv bolestivě tahá za popálenou kůži v obličejí.

„Tak dobře. Povím ti tu část, když pustíš Slavíkovi nohu. Není to žádný kůl.“

Marja se neochotně pustila hřebcovy nohy a on se poskládal dolů na slámu tak, aby se obě dívky mohly schoulit u jeho teplého boku. Vasja Marju i sebe zabalila do pláště a začala vyprávět. Hladila při tom děvčátko po vláscích.

„Kníže Ivan se pokusil třikrát zachránit svou ženu Marju Morevnu ze spárů zlého čaroděje Kostěje,“ řekla. „Ale třikrát se mu to nepodařilo, neboť Kostěj jezdil na nejrychlejším koni na světě, navíc takovém, který rozuměl lidské řeči. Jeho kůň toho Ivanova předběhl bez ohledu na to, jak dobře závod začal.“

Slavík si odfrkl samolibým, po seně navoněným dechem. *Mě by ten kůň nepředběhl*, poznamenal.

„Nakonec Ivan požádal svou ženu Marju, aby se Kostěje zeptala, odkud má takového koně, kterému není rovno.“

„Daleko na břehu moře,“ odpověděl jí Kostěj, „stojí chaloupka na muří noze. Žije tam stará čarodějnice, Baba Jaga, která chová ty nejrychlejší a nejkrásnější koně na světě. Musíš překročit ohnivou řeku, aby ses k ní dostala, ale já mám kouzelný šátek, a když jím mávnu, plameny se rozestoupí. Když dorazíš do té chaloupky, musíš Babě Jaze po tři dny sloužit. Budeš-li jí sloužit dobře a ona bude spokojená, dá ti koně. Ale když ne, sežere tě.““

Slavík zamyšleně sklopil ucho.

„A tak Marja, odvážné děvče,“ při těchto slovech Vasja zatahala neteř za černý cop a ta se zachichotala, „ukradla Kostějovi

kouzelný šátek a potají ho dala Ivanovi. A ten se vydal za Babou Jagou, aby pro sebe získal takového koně, jakému na celém světě není rovno.

Ohnivá řeka byla děsivá. Ale Ivan mávnul Kostějovým šátkem a procválal skrz plameny. Za ohněm našel malou chaloupku na břehu moře. Tam žila Baba Jaga a ti nejrychlejší a nejkrásnější koně na celém světě...“

V tom ji Marja přerušila. „Uměli mluvit? Jako ty mluvíš se Slavíkem? Opravdu můžeš se Slavíkem mluvit? Mluví lidskou řečí? Jako ti koně Baby Jagy?“

„Mluví,“ řekla Vasja a zvedla dlaň, aby ten proud otázek zarazila. „Když víš, jak naslouchat. A teď buď zticha a nech mě to dopovědět.“

Ale Marja už kladla další otázku: „Jak ses naučila mu naslouchat?“

„Já – naučil mě to jeden mužík ve stáji,“ odpověděla Vasja. „Vazila. Když jsem byla ještě malá.“

„Můžu se to taky naučit?“ zajímala se Marja. „Mužík v naší stáji na mě nikdy nemluví.“

„Ten váš je moc slabý,“ řekla Vasja. „V Moskvě nejsou silní. Ale... myslím, že by ses to mohla naučit. Tvoje babička – moje maminka – prý znala pár kouzel. Slyšela jsem příběh o tom, jak tvoje prababička přijela do Moskvy na překrásném koni, šedém jako nebe za úsvitu. Možná viděla čjorty, jako my dvě. Možná žijí i jiní koně, někde, jako je Slavík. Možná my všichni...“

Přerušily ji různé kroky z uličky mezi stánými. „Možná my všichni,“ zopakovala po ní Varvara suše, „potřebujeme večeri. Tvoje sestra ti věřila, že jí přivedeš zpátky její dceru, a místo toho vás tu najdu zalezlé do sena jako nějaké dva venkovské uličníky.“

Marja se vyškábala na nohy a Vasja namáhavě následovala jejího příkladu. Snažila se při tom odlehčit zraněnému boku. Taky Slavík se s trhnutím postavil a našpicoval uši směrem k Varvaře. Žena si ho přeměřila zvláštním pohledem. Na okamžik se jí ve tváři mihla jakási vzdálená touha, jako když se žena dívá

na něco, po čem toužila před velice dávnou dobou. Pak obrátila svou pozornost k dítěti: „Pojď, Mášo. Vasja ti tu pohádku dovypráví později. Ať ti nevystydne polévka.“

Ve chvíli, kdy spolu Vasja s Marjou mluvily, byla stáj plná stínů. Slavík stál nehybně, uši nastražené. „Co se děje?“ zeptala ho se Vasja.

Slyšíte to?

„Co?“ řekla Varvara a Vasja se na ni zvláště podívala. Přece není možné, aby...

Marja se najednou zatvářila vyděšeně. „Slyší Slavík někoho přicházet? Někoho zlého?“

Vasja vzala děvčátko za ruku. „Řekla jsem ti, že jsi v bezpečí, a myslela jsem to vážně. Kdyby hrozilo nějaké nebezpečí, odnesl by nás Slavík hodně daleko.“

„Tak dobře,“ špitla Marja. Ale nepouštěla se její ruky.

Společně vyšly do namodralého světla soumraku. Slavík je následoval, neklidně odfrkoval a tiskl čumák Vasje do ramene. Krvavě rudý západ slunce se scvrkl na bledou šmouhu na západě a vzduch byl podivně těžký a nehybný. Venku, za tlustými zdmi stáje slyšela Vasja to, co předtím Slavík: spěšný dusot mnoha párů nohou a tlumené hlasy lidí.

„Máš pravdu, něco se děje,“ podotkla potichu ke koňské hlavě. „A Saša tady jako na potvoru není.“ Nahlas dodala: „Neboj se, Mášo, tady za branami paláce jsme v bezpečí.“

„Pojďte už,“ vyzvala je netrpělivě Varvara a zamířila ke vchodovým dveřím, síni a pak ke schodišti, kterým vystoupaly nahoru do teremu.

ZÚČTOVÁNÍ

Dvůr byl nezvykle tichý, ruch dne ustoupil zvláště tíživému klidu. Varvara proklouzla vstupními dveřmi teremu. Marju držela pevně za ruku. Vasja se u paty schodiště otočila a vtiskla čelo Slavíkovi do sametového krku. Bylo jí divné, že na nádvoří panuje takový klid. Mnoho z Olžiných stráží bylo zraněno nebo padlo v boji o palác velkoknížete, ale kde jsou všichni stájníci, podkoní a vazalové? Zpoza vrat se ozval křik. „Počkej na mě,“ řekla koni. „Půjdu nahoru za sestrou, ale brzy se vrátím.“

Pospěš si, Vasjo, odpověděl hřebec, neklidný v každé linii svého nádherného těla.

Nahoru po schodech do Olžiny pracovny. Při každém kroku se Vasje zlomené žebro zarylo ohnivým drápem do boku. V rozlehlé pracovně s nízkým stropem byla velká kamna kvůli teple a uzoučké okno kvůli čerstvému vzduchu a světlu. Chůva seděla u kamen a svírala v náruči Olžina syna Daniila. Dítě chroupalo chléb. Byl to klidný chlapec, i když pořád tak trochu udivený. Ženy si mezi sebou šeptaly, jako by se bály, že je někdo uslyší. Neklid sevřel serpučovský palác jako do kleští. Vasja si uvědomila, že má popálené dlaně úplně zmáčené potem.

Olga stála nehybně u úzkého okna a vyhlížela ven za brány nádvoří. Marja se rozběhla k matce. Kněžna ji objala rukou okolo ramen.

Zavěšené lampy vrhaly zlověstné stíny, rozechvělé proudem vzduchu, který do místnosti pronikl spolu s Vasjou. Hlavy se otočily, ale Vasja měla oči jen pro svou sestru.

„Oljo?“ ozvala se. Hlasy v místnosti se ztišily, aby ji bylo dobře slyšet. „Co se děje?“

„Muži. S loučemi,“ řekla Olga, aniž by se na ni podívala.

Vasje neuniklo, jak si ženy vyměnily vyděšené pohledy. Přesto pořád nechápala. „Co tam dělají?“

„Podívej se sama.“ Olga mluvila klidným hlasem. Z členky jí na prsa spadaly ozdobné řetězy a světlo lamp se v třepotavých záblescích od toho zlata odráželo a prozrazovalo, jak prudce dýchá.

„Poslala bych pro strážné,“ dodala Olga, „ale o většinu z nich jsme včera v noci přišli při tom požáru a v souboji s Tatary. Ti, co zbyli, jsou u městských bran. Vazalové jsou ve městě, roznášejí jídlo chudým. Vyslali jsme všechny, koho jsme mohli postrádat, a ještě se nevrátili. Některým v tom možná zabránili, někteří možná slyšeli něco, co my ne.“

Chůva stiskla Daniila tak silně, až dítě vykviklo. Marja s nadějí a slepou důvěrou pozorovala Vasju. Tetu, která má kouzelného koně. Vasja přešla k oknu a snažila se při tom nekulhat. Když procházela kolem, některé ženy odvrátily oči a pokřižovaly se.

Ulice před branou serpučovského paláce byla plná lidí. Mnozí měli v rukou pochodně a všichni křičeli. U otevřeného okna byly jejich hlasy líp slyšet a Vasja natahovala uši.

„Čarodějnice!“ křičeli. „Vydejte nám tu čarodějnici! Žhářka! To ona podpálila město!“

Varvara řekla Vasje bezvýrazným hlasem: „Jsou tady kvůli tobě,“ a Marja vyhrkla: „Vasočko – Vasočko – to myslí *tebe*?“ Olga k sobě dceru křečovitě tiskla.

„Ano, Mášo,“ odpověděla jí Vasja. Úplně jí vyschlo v puse. „Kvůli mně.“ Dav před branami paláce se vzpínal a rozbíjel jako řeka o skálu.

„Musíme zatarasit bránu paláce,“ řekla Olga. „Mohli by ji rozbít. Varvaro...“

„Poslali jste pro Sašu?“ skočila jí Vasja do řeči. „Pro muže z knížecího paláce?“

„Koho jsme podle tebe měli poslat?“ řekla štiplavě Varvara. „Všichni muži byli ve městě, když tohle začalo. K čertu. Mohla jsem se to dozvědět dřív, kdybych nestrávila celý den v teremu a nebyla k smrti unavená.“

„Já půjdu,“ ozvala se Vasja.

„Nemluv hlouposti,“ utrhla se na ni Varvara. „Myslíš si, že tě hned neodhalí? Nechceš jet rovnou na tom svém hřebci, kterého v tomhle městě pozná na první pohled každý mužský, ženská i malé dítě? Jestli někdo, půjdu já.“

„Nikdo nikam nepůjde,“ odvětila Olga chladně. „Podívejte, jsme obklíčeni.“

Vasja i Varvara se znovu obrátily k oknu. Byla to pravda. Řeka loučí se rozšířila.

Šepot žen byl teď strachy nepříjemně pronikavý.

Dav stále rostl, z postranních ulic se pořád objevovali další a další lidé. Začali tlouct na bránu. Vasja nerozeznávala jednotlivé tváře, světlo pochodní ji oslepovalo. Nádvoří pod nimi bylo tiché a ledově chladné.

„Neboj se, Vasjo,“ řekla Olga. Rysy měla neproniknutelné, ale klidné. „Neboj se, Mášo. Běž se posadit ke kamnům k bratrovi.“ Pak k Varvaře: „Vezmi si s sebou ženy a dejte všechno, co najdete, ke dveřím. To nám získá čas, jestli rozbijí bránu. Tahle věž byla postavena, aby odolala útoku Tatarů. Jsme tu v bezpečí. Saša a velkokníže se o tom nepokoji brzy doslechnou. Muži sem dorazí včas.“

Třpyt zlatých řetězů však i nadále prozrazoval, jak je rozrušená.

„Jestli chtějí mě...“ začala Vasja.

Olga ji rázně utnula: „Chceš se jim vzdát? Myslíš, že to by je uspokojilo?“ Prudkým gestem ruky zahrnula dav, ve kterém to vřelo čím dál víc. Varvara už zvedala dvorní dámy ze židlí. Dřevo je bytelné. Získá jim trochu času. Ale kolik?

A tehdy se ozval nový hlas. „Smrt,“ zašeptal.

Vasja se otočila. Ten hlas patřil Olžinu domovému, který dřepěl v ústí pece. Zněl jako šustění popela poté, co dohořel oheň.

Vasje přeběhl mráz po zádech. Domovému je dáno, aby viděl, co se téhle rodině přihodí. Dvěma kroky překulhala ke kamnům. Ženy zíraly. Marjin vyděšený pohled se setkal s Vasjiným, i ona domového slyšela.

„Ach, co se stane?“ vykřikla Marja. Vytrhla Daniilovi chléb z ruky, na což dítě zareagovalo kvílením, a padla na kolena před ústím pece vedle Vasji.

„No tak, Mášo...“ začala chůva, ale Vasja ji přerušila: „*Nechte ji*,“ takovým tónem, že se celá místnost vyděšeně stáhla. Dokonce i Olze slyšitelně zapískal dech mezi zaťatými zuby.

Marja hodila bledému domovému chlebovou kůrku. „Neříkej to,“ pípla. „Neříkej smrt. Děsíš mého bratříčka.“

Její bratr domového ani neslyšel, ani neviděl, ale Marje by hrdost nedovolila přiznat, že to ona sama má strach. „Nemůžeš tenhle dům chránit?“ zeptala se domového Vasja.

„Ne.“ Domovoj nebyl o moc víc než chabý hlásek a stín vrhaný třepotavým světlem oharků. „Čaroděj je mrtvý, stařena bloudí tmou. Lidé obrátili svůj zrak k jiným bohům. Už není nic, co by mě udrželo při životě. Kohokoli z nás.“

„My jsme tady,“ řekla Vasja, hrdlo stažené strachem. „My tě vidíme. Pomoz nám.“

„My tě vidíme,“ zašeptala Marja jako ozvěna. Vasja vzala dítě za ruku a pevně ji stiskla. Už se jí otevřelo bezpočet řezných ran z předešlé noci. Otřela zkrvavenou ruku o horké cihly ústí pece.

Domovoj se zachvěl a najednou připomínal daleko víc živého tvora než mluvící stín. „Můžu vám získat čas,“ vydechl. „Trochu času, ale nic víc.“

Trochu času? Vasja pořád ještě držela neterž za ruku. Ženy stály v hloučku za jejich zády a tvářily se všelijak – od hrůzy až po výraz hrubého nesouhlasu.

„Černá magie,“ sykla jedna. „Olgo Vladimirovno, musíš sama vidět...“

„V našem osudu je dnes vepsaná smrt,“ řekla Vasja sestře, nevšímajíc si ostatních.

Olžina tvář zamračeně potemněla. „Dokud proti tomu můžu něco udělat, tak ne. Vasjo, vezmi jeden konec lavice a pomoz Varvaře zatarasit dveře...“

Ve Vasjině hlavě rytmicky pulzovala slova: *Oni chtějí mě.*

Venku na nádvoří zařehotal Slavík. Brána se otřásala v pantech. Varvara stála mlčky nejbliž u dveří. V očích se jí cosi zračilo a Vasja měla pocit, že ví, co to je.

Padla prudce na kolena a pohlédla své neteři zpřímá do očí. „Musíš se vždycky postarat o domového,“ řekla Marje. „Tady, nebo kdekoli budeš, musíš dělat všechno pro to, aby měl dost sil, a on pak bude chránit dům.“

Marja vážně přikývla a pronesla: „Ale, Vasočko, co ty? Nevím toho dost...“

Vasja ji políbila a postavila se. „Naučíš se to,“ řekla. „Mám tě moc ráda, Mášo.“ Obrátila se k Olze. „Oljo, ona... musíš ji poslat k Aljošovi do Lesní země. On jí bude rozumět. Viděl mě vyrůstat. Máša nemůže zůstat v téhle věži napořád.“

„Vasjo...“ začala Olga. Zmatená Marja čapla Vasju znovu za ruku.

„Za tohle všechno,“ řekla Vasja, „mi odpusť.“ Vykroutila se z Marjina sevření a proklouzla ven dveřmi, které pro ni Varvara pootevřela. Jejich pohledy se na okamžik setkaly v zasmušilém porozumění.

Slavík na Vasju čekal u dveří paláce, zdánlivě klidný, až na kruh bělma okolo oka.

Nádvoří bylo potemnělé. Křik za branou nabíral na hlasitosti. Pak se od brány ozvala rána a praskot dřeva. Mezi dvěma puklými prkny problesklo světlo loučí. Horečně přemýšlela. Co

má dělat? Slavík je bezpochyby v nebezpečí. Všichni jsou, ona, její kůň, její rodina.

Mohli by se se Slavíkem schovat do stájí, zabarikádovat se tam? Ne, běsnící dav by se vrhl rovnou k těm zranitelným dveřím do teremu, pro děti uvnitř.

Má se jim vzdát? Dojít až k nim a odevzdat se jim? Možná by je to uspokojilo, možná by se pak přestali dobývat dovnitř.

Ale Slavík – co by udělali s ním? Její kůň, který jí teď tak oddaně stojí po boku, by ji nikdy dobrovolně neopustil.

„Pojď,“ řekla. „Půjdeme se schovat do stájí.“

Lepší je utéct, namítl. Raději otevřeme bránu a utečeme.

„Neotevřu bránu tomu davu,“ vyštěkla Vasja. Pak nasadila chlácholivý tón. „Musíme získat co nejvíc času, aby sem můj bratr stihl dorazit s muži velkoknížete. Ta brána nějakou chvíli vydrží. Pojď, musíme se schovat.“

Kůň ji nepřesvědčeně následoval, zatímco křik okolo nich stále sílil.

Velké dvojité dveře stáje byly vyrobené z těžkého dřeva. Vasja je otevřela. Kůň ji následoval a nejistě při tom vyfukoval horký dech do setmělé stáje.

„Slavíku,“ řekla a přivřela za nimi dveře. „Mám tě moc ráda.“

Přejel jí čumákem po vlasech, opatrně, aby se vyhnul popáleninám, a prohlásil: *Neboj se. Jestli prolomí bránu a přijdou sem, utečeme. Nikdo nás nenajde.*

„Postarej se o Mášu,“ požádala ho Vasja. „Možná se s tebou jednoho dne naučí mluvit.“

Vasjo, řekl Slavík a najednou polekaně pohodil hlavou. Ale to už mu ona odstrčila hlavu, proklouzla úzkou štěrbinou dveří a zavřela koně bezpečně do stáje.

Za sebou uslyšela hřebcovo zběsilé zakvílení, taky praskot a štípání dřeva, sotva slyšitelné přes všechny ten křik, jak se kopyty dobýval ven. Ale ani Slavík nedokázal prokopnout tak masivní dveře.

Na nejistých nohou se pomalu vydala k bráně. Najednou jí byla zima a dostala příšerný strach.

Pukliny v bráně teď byly větší. Nad vším tím křikem se náhle vznesl jediný hlas, povzbuzoval dav, aby nepolevoval. Lomoz davu se ještě znásobil.

Stejný hlas se ozval znovu, sametový, zpěvavý, prořezávající ten rámus čistotou svého tónu. Pomalá bodavá bolest ve Vasjině boku zesílila. V teremu nahoře ve věži zhasly lampy.

Slavík za ní znovu zběsile zakvílel.

„Čarodějnice!“ ozval se mocný hlas potřetí. Bylo to svolávání, byla to hrozba. Brána musí každým okamžikem povolit.

Tentokrát ten hlas poznala. Jako by ji rázem opustil dech. Ale když odpověděla, hlas se jí ani nezachvěl. „Jsem tady. Co chcete?“

V tu chvíli se staly dvě věci. Brána se v záplavě třísek rozskočila. A za jejími zády prorazil Slavík dveře stáje a vyřítil se na nádvoří.

Měli to k ní blíže než Slavík, ale nic na světě nebylo rychlejší než hnědý hřebec. Řítil se k ní tryskem. Vasja uviděla poslední šanci. Přimět dav, aby ji pronásledoval, odvést ty lidi od sestřiných dveří. A tak jak se k ní Slavík blížil, sladila se s jeho krokem, několik metrů běžela vedle něj a pak se mu vyhoupla do hřbetu.

Bolest a slabost v naléhavosti toho okamžiku vůbec necítila. Hřebec se řítil přímo k rozbité bráně. Vasja z plna hrdla křičela a snažila se odlákat oči davu od věže. Slavík vyrazil s veškerým odhodláním válečného koně a roztínal dav před sebou. Lidé se po něm sáпали, ale prudkost jeho pohybu je odrážela vzad a dál od jeho silných nohou.

Už byli skoro u brány. Celá její bytost se soustředila na úprk. V otevřeném prostoru už hnědého hřebce nic nezastaví. Může je odlákat, získat jim nějaký čas, vrátit se se Sašou a Dmitrijo-vými muži.

Slavíka nic na světě nepředhoní.

Nic.

Neviděla, co je zasáhlo. Mohlo to být poleno, které si někdo vyhlédl na otop. Jen zaslechla svist, jak to letělo vzduchem, a pak ucítila náraz, který rozechvěl celé koňské tělo. Slavíkovi se rozjely nohy. Upadl, jediný skok před zničenou branou.

Dav vřeštěl. Vasja to *křupnutí* cítila, jako by sama byla zraněná. Instinkt ji přiměl se včas odkulit stranou a teď klečela vedle koňské hlavy.

„Slavíku,“ zašeptala. „Slavíku, vstávej.“

Lidi se tlačili blíž, něčí ruka ji popadla za vlasy. Otočila se jako lasička a zahryzla se do ní. Její majitel zaklel a stáhl se. Hřebec bojoval, kopal okolo sebe, ale jeho zadní noha ležela zalomená v děsivém úhlu.

„Slavíku,“ zašeptala znovu Vasja. „Slavíku, prosím.“

Hřebec jí do tváře vydechl měkký, senem provoněný dech. Zachvěl se a hříva, která jí splývala po rukou, byla náhle ostrá jako ptačí pera. Jako by se jeho druhá, ta zvláštnější povaha, pták, kterého nikdy neviděla, konečně chystala osvobodit a roztáhnout křídla.

Pak dopadlo ostří.

Zarylo se do koňského krku přesně v místě, kde na něj nasedá hlava. Ozvalo se zavytí.

Vasja cítila, jak ostří proniká koňským tělem, jako by podřízli její vlastní hrdlo, ani nevnímala, jak křičí a vrhá se proti davu jako vlčice, která chrání své mládě.

„Zabte ji!“ zařval kdosi. „To je ona, ta čarodějnice! Zabte ji!“

Vasja se na ně vrhala znovu a znovu, na nic nebrala ohledy, ani na svůj vlastní život ne. Pak na ni dopadla mužská pěst, a pak další, dokud je docela nepřestala cítit.

Klečela ve hvězdami rozsvíceném lese. Svět okolo byl černý a bílý a úplně nehybný. Těsně mimo její dosah se ve sněhu zmítal hnědý pták. Vedle něj klečela postava s černými vlasy bledá jako smrt a natahovala k němu dlaň stočenou do kalíšku.

Znala tu ruku a znala tohle místo. Měla dokonce dojem, že za tou starobyrou lhostejností v očích boha smrti vidí nějaký cit. Ale díval se na ptáka, ne na ni, a ona si nemohla být jistá. Byl jí vzdálenější a odcizenější než kdy předtím, veškerou svou pozornost upíral na ptáka ve sněhu.

„Vezmi nás oba,“ zašeptala.

Neobrátil se.

„Chci jít s tebou,“ zkusila to znovu. „Nechci ztratit svého koně.“ Kdesi daleko cítila, jak na její tělo dopadají rány.

Slavík naskočil bohu smrti do dlaně. Ten okolo toho křehkého stvoření opatrně sevřel prsty a vyzvedl ho ze země. Druhou rukou nabral hrst plnou sněhu. Sníh se v jeho ruce okamžitě roztopil a odkapával na ptáčka, který náhle ztuhl a přestal se hýbat.

Pak se na ni konečně podíval. „Vasjo,“ řekl hlasem, který znala. „Vasjo, poslouvej mě...“

Ale ona mu už nestihla odpovědět.

Protože ve skutečném světě se dav odtáhl v reakci na hřímavý mužský hlas a ona byla vtažena zpátky do noční Moskvy, zalitá vlastní i koňskou krví na udusaném sněhu, ale živá.

Možná se jí to jen zdálo. Ale když otevřela krví zastřené oči, temná postava boha smrti byla stále po jejím boku, slabší než polední stín, s naléhavým a bezmocným pohledem v očích. V jedné ruce držel velice něžně ptačí tělíčko.

A pak byl pryč. Možná tam ani nikdy nebyl. Ležela natažená přes mohutné tělo svého koně a byla nasáklá jeho krví. Nad ní se tyčil muž se zlatými vlasy a očima modrýma jako nebe uprostřed léta. Měl na sobě kněžskou sutanu a pozoroval ji s výrazem chladného, konečného vítězství.

Byť se jeho život ubíral těmi nejklikatějšími cestami a zažil v něm mnoho zklamání, Konstantin Nikonovič měl dar, který nikdy neztratil. Když promluvil, dav se podvolil melodii jeho hlasu.

Během té noci, zatímco zuřila půlnoční sněhová bouře, udělil extrémně mnoho požehnání umírajícím a poskytl útěchu mnoha zraněným.

Pak, v temné hodině těsně před úsvitem, promluvil k moskevskému lidu.

„Nemohu mlčet,“ pravil.

Zpočátku mluvil potichu a zkroušeně, obracel se tu na toho, tu zase na tamtoho. Když se okolo něj začali srocovat, jako

voda do kalíšku dlaně, mluvil čím dál hlasitěji. „Byla na vás spáchána velká křivda.“

„Na nás?“ ptali se od sazí ušpinění, vyděšení lidé. „Jaká křivda na nás byla spáchána?“

„Ten oheň byl trest Boží,“ řekl Konstantin. „A přesto, vy jste ten zločin nespáchali.“

„Zločin?“ ptali se nechápavě a tiskli k sobě své děti.

„Proč myslíte, že město shořelo?“ pokračoval Konstantin. Jeho hlas se chvěl upřímným žalem. Děti, udušené kouřem, umíraly v náručí svých matek. To v něm stále ještě dokázalo probudit žal. Tak daleko dosud nezašel. Slova se mu lámala potlačovaným citem. „Ten oheň byl trest Boží za to, že jste poskytlí přístřeší čarodějnicí.“

„Čarodějnicí?“ ptali se. „My jsme poskytlí přístřeší čarodějnicí?“

Konstantin pozvedl hlas: „Jistě si vzpomínáte! Ten, o kom jste si mysleli, že je Vasilij Petrovič. Chlapec, který byl ve skutečnosti děvče. Vzpomínáte si na Aleksandra Peresveta, kterého všichni považovali za světce a kterého jeho vlastní sestra vtáhla do hříchu? Vzpomínáte si, jak podvedla velkoknížete? *Tu samou noc chytilo město plamenem.*

Zatímco mluvil, cítil, jak se jejich nálada mění. Jejich vztek a zármutek a strach vyplouvaly na povrch. Záměrně je v tom povzbuzoval, zkušeně a umně, jako když kovář tepe ostří meče.

Když byli připraveni, stačilo už tu zbraň jenom pozvednout.

„Spravedlnosti musí být učiněno zadost,“ pravil Konstantin. „Ale já nevím jak. Snad to bude vědět Bůh.“

Teď ležela na nádvoří své sestry a na rukou jí zasychala krev jejího koně. Její vlastní krevi zbrocený ret a tvář a oči byly plné slz. Dýchala trhavými vzlyky. Ale žila. Nemotorně se vyškrábala na nohy.

„Bátuško,“ řekla. Při těch slovech jí ret znovu praskl a spustila se jí z něj krev. „Povolej je zpátky.“ Mezi jednotlivými slovy se

rychle a bolestivě nadechovala. „Povolej je zpátky. Zabili jste mého koně. Mou sestru – ne. Ne její děti.“

Dav se valil okolo nich dál do hloubi nádvoří, jeho krvežíznivost ještě nebyla utištěna. Tloukli na dveře serpučovského paláce, dobývali se dovnitř. Dveře zatím odolávaly, ale jen tak tak. Konstantin zaváhal.

Tiším hlasem dodal: „Dvakrát jsem ti zachránil život.“ Sotva se držela na nohou.

Cítil svou sílu. Ovládal ten zběsilý dav jako jezdec napůl zkroceného koně. Prudce zatáhl za otěž. „Zpátky!“ zahřímal na své následovníky. „Vraťte se! Čarodějnice je tady! Už jsme ji našli. Spravedlnosti je třeba učinit zadost. Bůh nepočká.“

Úlevou zavřela oči. Nebo to možná byla slabost. Nepadla mu k nohám, neděkovala mu za jeho milosrdenství. Vyplivla na něj slova plná jedu: „Tý půjdeš se mnou a budeš se zodpovídat Bohu.“

Znovu oči otevřela, dívala se na něj, ale jako by ho neviděla. Rty se jí pohybovaly v jediném slovu. Nebylo to ani jeho jméno, ani prosba o smilování, ale „Slavíku...“. Celé její tělo se náhle zlomilo, víc žalem než bolestí, prohnula se v pase, jako by ji zasáhl šíp.

„Tvůj kůň je mrtvý,“ řekl a ona viděla, že ta slova používá jako jiní muži zaťaté pěsti. „Snad teď obrátíš svou mysl k věcem, které se pro ženu hodí více. V čase, který ti ještě zbývá.“

Nic neřekla, v očích nevidoucí pohled.

„Tvůj osud je zpečetěn,“ dodal Konstantin a naklonil se k ní, jako by jí ta slova mohl vtlačit do hlavy. „Lidem bylo ublíženo, chtějí spravedlnost.“

„Jaký je to osud?“ zašeptala rozbitými rty. Její tvář měla barvu sněhu.

„Radím ti,“ zašeptal sladce, „modli se.“

Vrhla se na něj jako zraněné zvíře. Div se nerozesmál tou nečekanou slastí, když ji pěst jiného muže srazila dolů, na zem k jeho nohám.

OSUD VŠECH ČARODĚJNIC

„Co je to za rámus?“ ptal se Dmitrij. Jen pár jeho strážných přežilo minulou noc bez zranění a ti všichni, jak se teď zdálo, z plna hrdla křičeli. Venku za zdmi paláce byla slyšet změt hlasů a dusot mnoha nohou ve sněhu. Jediné světlo na nádvoří bylo světlo loučí. Lomoz z města se pomalu stupňoval, až se ozvala rána, jako když se něco rozbíjí. „Matko Boží,“ ulevil si Dmitrij. „To jsme dosud neměli dost potíží?“ Obrátil hlavu, aby vyštěkl rychlé rozkazy.

V příštím okamžiku, uprostřed všeho toho křiku, vrzla postranní branka. Služebná se žlutými vlasy se bezostyšně vydala rovnou k velkoknížeti, zanechávajíc za sebou knížecí průvod s otevřenou pusou.

„Co to má znamenat?“ zeptal se Dmitrij, nespouštěje ženu z očí.

„To je komorná mé sestry,“ řekl Saša. „Varvaro, co tu...“

Měla odřenou tvář a z jejího výrazu mu přeběhl mráz po zádech.

„Ti lidé, co slyšíte,“ vyštěkla, „prolomili bránu serpučovského paláce. Zabili toho hnědého hřebce, kterého Vasilisa tolik milovala“ – v tu chvíli už Saša cítil, jak mu z tváří mizí všechna krev –, „a to děvče odvlekli.“

„Kam?“ zeptal se Saša zvláště neosobním tónem.

Vedle něj už Dmitrij mával na podkoní a povolával všechny muže do zbraně: „Ano, i když jsou zranění, dostaňte je na koně. Tohle nepočká.“

„Dolů,“ řekla Varvara. Pořád ještě lapala po dechu, jak sem spěchala. „Dolů k řece. Bojím se, že ji chtějí zabít.“

Vasja pod údery pěstí davu málem ztrácela vědomí, šaty měla rozervané a krvavé. Napůl ji nesli, napůl vlekli a svět byl plný hluku: křik davu, chladný krásný hlas, který ten dav ovládal, a slovo, které kolem sebe slyšela pořád dokola – *Otče. Bátuško.*

Dolů, jdou dolů z kopce, klopýtala v udusané břechce ulice. Ruce – mnoho rukou – se jí dotýkaly všude na těle. Plášť i letník z ní servali, takže zůstala jen v košilových šatech s dlouhými rukávy, šátek byl pryč a vlasy jí spadaly do tváře.

Skoro to nevnímala. Uzavřela se do jediné vzpomínky: nejprve náraz, pak ostří nože a šok, který ochromil její vlastní tělo. *Slavík. Matko Boží, Slavík.* Zatímco dav šlel, ona neviděla nic než koně, nehybného na sněhu, veškerá jeho láska a krása a síla zlomené a pošlapané a mrtvé.

Teď se po ní začaly sápat další ruce. Jednu se jí podařilo odstrčit a pak ji po rybách páchnoucí dlaň udeřila přes tvář, až jí cvakly zuby. Bolest jí jako hvězdy explodovala v ústech, a to už jí někdo urval límeček od šatů. Konstantinův klidný hlas vyjádřil nelibost nad tímto konáním, ale příliš pozdě. Odtáhli se od ní, mírně provinile.

Ještě pořád ji dál vlekli z kopce. Všude kolem byly louče a vrhaly na okolí jiskry světla. „Konečně máš strach?“ zamumlal jejím směrem Konstantin pod vousy a oči mu svítily, jako by ji právě porazil v nějakém sportovním klání.

Podruhé za tu noc se na něj vrhla v návalu vzteku, který na chvíli zaplašil všechnu bolest.

Možná je tím chtěl donutit, aby ji zabili. Málem se jim to podařilo. Konstantin jim dovolil, aby ji trestali. Zrak jí pomalu zahalila šedivá mlha, ale *pořád* nebyla mrtvá, a když se zase

vzpamatovala, zjistila, že ji vyveкли za brány Kremlu. Byli teď v posadu, v té části města, která těsně přiléhá k opevnění. Pořád měli naspěch a mířili dolů k řece. Objevila se střecha malé kaple. Tam se krátce zastavili na rychlou výměnu několika slov. Mluvil Konstantin, i když zachytila jen sem tam nějaké slovo.

Čarodějnice.

Svatý otče.

Přineste dřevo.

Ale ve skutečnosti neposlouchala. Smysly měla otupené. Neublížili její sestře ani Marje. Její kuň byl mrtvý. Bylo jí jedno, co s ní udělají. Všechno jí bylo jedno.

Ucítila náhlou změnu vzduchu, jak ji z neustálého bití a třepotavého světla pochodní uvrhli do tmy svícemi ozářené kaple. Skulila se na studenou zem kousek od ikonostasu a narazila si při tom už tak rozervaná ústa.

Tam ležela a vdechovala pach starého dřeva, chvíli neschopna jakéhokoli pohybu. Pak ji napadlo, že by se přinejmenším mohla pokusit vstát a ukázat jakous takous odvahu. Trochu té hrdosti. Slavík by to určitě udělal. Slavík...

Vyškrábala se na nohy.

Zjistila, že tu stojí sama, tváří v tvář Konstantinu Nikonoviči. Kněz se zády opíral o dveře a dělila je zhruba polovina lodi malého kostelíka. Díval se na ni.

„Zabil jsi mého koně,“ zašeptala a on se pousmál.

Měla rozseknutý nos a jedno oko oteklé a zavřené. V přítmí kapličky vypadala její rozbitá tvář ještě nadpozemštěji a ještě zranitelněji. Vzplála v něm stará touha – a s ní nenávisť k sobě samému.

Ale – proč by se měl stydět? Bohu nezáleželo na mužích ani na ženách. Důležité je jen to, co chce on, a ona byla v jeho moci. Ta myšlenka ho zaplavila vzrušením, stejně jako zbožňování,

kterého se mu dostávalo od davu tam venku. Očima přejížděl po jejím těle.

„Byla jsi odsouzena na smrt,“ oznámil jí. „Za své hříchy. Tyhle poslední okamžiky smíš věnovat modlitbě.“

Výraz její tváře se nezměnil. Možná ho neslyšela. Promluvil hlasitěji. „Je to vůle Boží a vůle lidu, kterému jsi ublížila.“

Její tvář měla barvu soli, takže každá z jejích bledých pih vypadala jako malá kapka krve. „Tak mě tedy zab,“ řekla. „Seber odvahu a udělej to sám. Jak zbabělé je nechat to na davu a říkat tomu spravedlnost.“

„Takže popíráš, že to tys založila ten oheň?“ Zlehka k ní přistoupil. Volný, říkal si. Konečně se zbavil moci, kterou nad ním měla.

Její výraz se nezměnil ani teď. Nepromluvila. Nepohnula se, ani když jí prsty sevřel čelist a pozvedl si její tvář k sobě. „Nemůžeš to popřít,“ pronesl. „Protože to je pravda.“

Když jí zaryl palec do modřin, které se pomalu vybarvovaly jako nějaké květy, okolo úst, neucukla. Skoro ho nevnímala.

Byla tak ošklivá. Ty vystouplé oči, široká ústa, trčící kosti. Přesto nedokázal odvrátit zrak. Nikdy by nedokázal odvrátit zrak, dokud ty oči nezavře smrt. Snad i potom ho bude strašit ve snech.

„Vzalas mi všechno, na čem mi kdy záleželo,“ vyčetl jí. „Proklela jsi mě svými démony. Zasloužíš si smrt.“

Neodpověděla. Aniž by si toho byla vědoma, po tvářích jí stékaly slzy.

V náhlém záchvatu vzteku ji uchopil za ramena, dotáhl ji až k ikonostasu, až se všichni svatí otrásali, a tam ji přišpendlil na zed. Nedokázala se nadechnout a z tváře jí zmizela veškerá zbylá barva. Rukou jí sevřel hrdlo, bledé a zranitelné, a uvědomil si, jak zrychleně dýchá. „*Podívej se na mě, ty čarodějnice prokletá.*“

Pomalou zaostřila na jeho tvář.

„Pros o život,“ řekl. „Pros a třeba tě vyslyším.“

Pomalou zavrtěla hlavou, pohled zastřený a nesoustředěný.

Zalila ho náhlá vlna nenávisti. Přiblížil k ní vztekle ohrnutý ret a zašeptal hlasem, který sám nepoznával. „Zemřeš v ohni, Vasiliso Petrovno. A než přijde konec, budeš křičet a prosit mě o smilování.“ Jedinkrát ji políbil, tvrdě jako rána, držel jí čelist jako v kleštích a vychutnával si pachutí krve na jejím rozseknutém rtu.

Kousla ho a teď tekla ze rtu krev jemu. Stáhl se. Dívali se na sebe a v očích se jim odrážela nenávist toho druhého.

„Bůh s tebou,“ zašeptal v hořké parodii na kněze.

„Jdi k čertu,“ odsekla a on ji tam zanechal.

Jakmile Konstantin odešel, padlo na zaprášenou kapli ticho. Možná už staví hranici, možná chystají ještě něco horšího. Možná její bratr na poslední chvíli dorazí a celé tohle šílenství zastaví. Vasje to ale bylo jedno. Čeho se mohla ve smrti obávat? Třeba se znovu setká se svým otcem, s matkou, s milovanou chůvou Duňou.

Se Slavíkem.

A pak si vzpomněla na oheň a na bičování a na nože a na pěsti. Je k smrti vyděšená, ale mrtvá ještě ne. Třeba by mohla prostě odejít – vstoupit do šedého lesa za životem a být pryč. Smrt je někdo, koho zná.

„Mrazíku,“ zašeptala. Pak přidala jeho starší jméno, jméno boha smrti: „Karačune.“

Žádná odpověď. Zima skončila a on vybledl ze světa lidí jako stín. Celá rozechvělá se sesula k zemi a opřela se zády o ikonostas. Venku lidé křičeli, smáli se, kleli. Ale tady v kapli bylo jen ticho svatých na stěně s ikonami, kteří na ni neúnavně shlíželi dolů. Vasja se nedokázala přimět k modlitbě. Místo toho zaklonila bolavou hlavu a zavřela oči, odpočítávajíc poslední okamžiky svého života tepem svého srdce.

Nemohla spát, ne tady. Ale přesto svět jako by vybledl a odplul a ona se znovu ocitla v černém lese pod hvězdnou oblohou. Zaplavila ji pochmurná překvapená úleva. Je konec. Bůh vyslyšel její prosby. Přesně po tomhle toužila. Klopýtala vpřed a volala.

„Otče!“ křičela. „Matko. Duňo. Slavíku. *Slavíku!*“ Určitě by tu byl. Určitě by na ni čekal. Kdyby mohl.

Mrazík to bude vědět. Jenomže Mrazík tam nebyl, odpovědi na její volání bylo jen ticho. Potácela se dál, bojovala o každý krok, ale měla těžké nohy a žebra ji bolela s každým dechem čím dál víc.

„Vasjo!“ Zavolal na ni dvakrát, než ho uslyšela. „*Vasjo!*“

Než se stihla obrátit, zakopla a upadla. Zjistila, že klečí ve sněhu a nemá sílu se zvednout. Obloha připomínala řeku hvězd, ale ona se nepodívala vzhůru. Jediné, co viděla, byl bůh smrti. Byl jen o málo víc než souběh světla a tmy, nejasný, jako mrak přeplovající přes měsíc. Ale poznala jeho oči. Čekal na ni, v tom šedém lese. Nebyla sama.

Mezi namáhavými nádechy se jí podařilo ze sebe vypravit: „Kde je Slavík?“

„Pryč,“ odpověděl. Bůh smrti nenabízel žádnou útěchu, ne tady. Tady bylo jen vědomí její ztráty a její odraz v jeho bledých očích.

Netušila, že dokáže z hrdla vypravit tak zoufalý sten. Když se ovládla, zašeptala: „Prosím. Vezmi mě s sebou. Dnes večer mě zabijí a já nechci...“

„Ne,“ reagoval. Slaboučký, borovím provoněný vánek ji pohladil po rozbité tváři. Nosil svou lhostejnost jako brnění, ale nebylo neprůstřelné. „Vasjo, já...“

„*Prosím,*“ zaúpěla. „Zabili mého koně. A mě už čeká jen hranice.“

Napřáhl se k ní v tu samou chvíli, kdy se ona napřáhla k němu, skrz jakousi vzpomínku nebo iluzi nebo zdi, které je dělily, ale bylo to, jako by se dotkla jen cárů mlhy.

„Poslouchej mě,“ řekl, když se vzpamatoval. „*Poslouchej.*“

S námahou zvedla hlavu. Proč poslouchat? Proč nemůže prostě odejít? Ale pouta jejího těla ji volala zpátky, nedokázala se z nich vyprostit. Tváře ikon jako by se pokoušely proniknout do její vize a postavit se mezi ně. „Nebyl jsem dost silný,“

pokračoval. „Udělal jsem, co jsem mohl. Doufám... že to bude dost. Už mě neuvidíš. Ale budeš žít. Musíš žít.“

„Co?“ zašeptala. „Jak? Proč? Za okamžik mě...“

Ale ikony už se probojovaly do jejího zorného pole, skutečnější než skomírající obraz boha smrti. „Žij,“ řekl ještě jednou. A pak byl podruhé pryč. Ona byla vzhůru, sama, ležela na chladné zaprášené podlaze kostela, pořád děsivě naživu.

Sama až na Konstantina Nikonoviče. Tyčil se nad ní, když ho zaslechla říkat: „Vstávej. Promarnila jsi svou šanci se modlit.“

Ruce měla nahrubo svázané za zády. Na Konstantinův pokyn se okolo ní rozestavilo několik mužů. Nebyli to vojáci, ale rolníci nebo obchodníci, neomalení a odhodlaní. Jeden držel sekýru, další kosu.

Konstantinova tvář byla bledá a nehybná. Jedinkrát se jejich pohledy setkaly: než odvrátil zrak, z toho jeho číselo neskrývané násilí, byl klidný, rty stažené do přísné čárky jako člověk, který koná svou povinnost vůči víře.

Okolo kaple se shromáždila spousta lidí a další lemovali cestu, která se klikatila dolů k řece. V rukou měli pochodně. Páchli po vaření a spáleném uhlí a starých zraněních a potu. Noční vítr ji řezal do kůže. Vzali jí boty – za trest, říkali. Při každém kroku ve sněhu ji nohy řezaly a pálily. V jejich výrazech se zračila vítězosláva, nezastřené zbožňování kněze a čirá nenávisť k ní. Plivali na ni.

Čarodějnice, slyšela je volat znovu a znovu. *Podpálila město. Čarodějnice.*

Nikdy v životě neměla Vasja takový strach. Kde je její bratr? Třeba se nemůže tím davem prodrat, možná se dokonce bojí jejich šílenství. Nebo Dmitrij usoudil, že její život je nízkou cenou za klid v tomto rozbouřeném městě.

Poháněli ji vpřed, potácela se a klopýtala. Konstantin kráčel vedle ní, hlavu zbožně skloněnou. Červené světlo pochodní se jí mihotalo před očima a oslepovalo ji.

„Báťuško,“ řekla.

Konstantin sebou trhl. „Teď mě prosíš?“ vydechl pod rouškou říčení davu.

Nepromluvila, měla co dělat, aby bojovala s tou panikou, která hrozila, že ji každou chvíli docela zaplaví a pohlítí. Pak pokračovala: „Ne takhle. Ne – v ohni.“

Zavrtěl hlavou a pousmál se, krátce, skoro důvěrně. „Proč? Neodsoudilas ty sama Moskvu, aby shořela?“

Nic neřekla.

„Ďáblové šeptali,“ pokračoval kněz. „Alespoň něco dobrého z té tvé klatby vzešlo. Ďáblové mluvili pravdu. Šeptali o panně s kouzelným darem a o netvoru celém z plamenů. Ani jsem nemusel lhát, když jsem lidem řekl o tvém hříchu. Mělas na to myslet dřív, než jsi mě proklela a odsoudila k uším, které je slyší.“

Se zřetelnou námahou se od ní zase odvrátil, aby pokračoval v modlitbě. Jeho tvář byla barvy bílého plátna, ale chůzi měl jistou. Byl jako omámený zlobou davu, zcela pohlcený tím, co sám vyvolal.

Vasje se náhle rozjasnilo před očima a uviděla tu černobílou skutečnost kolem sebe, temnou a děsivou. Vzduch ji štípal do tváří a nohy ji pálily, když začínaly ve sněhu omrzat. Kouřem nasáklé ovzduší Moskvy jí jako rtuť kolovalo tepnami a žilami, jak ho nasávala s každým vyděšeným nádechem do plic.

Před ní už se na ledu zamrzlé řeky Moskvy shromáždilo moře pozvednutých tváří, vrčících nebo žalostně sténajících, sem tam jen přihlížejících. Dole na řece stála hromada polen osvětlená ze všech stran loučemi. Hranice, postavená narychlo. A na její špici se na pozadí noční oblohy tyčila klec pro odsouzence, přivázaná mnoha provazy. Dav teď vydával hluboký nepřerušovaný zvuk připomínající zvíře před útokem.

„Nač tu klec?“ zeptala se Vasja Konstantina. „Tihle lidé mě rozsápu dřív, než k ní vůbec dojdou.“

Podíval se na ni skoro, jako by ji litoval, a ona náhle pochopila, proč jde vedle ní a proč se celou cestu na oko modlí. Tohle